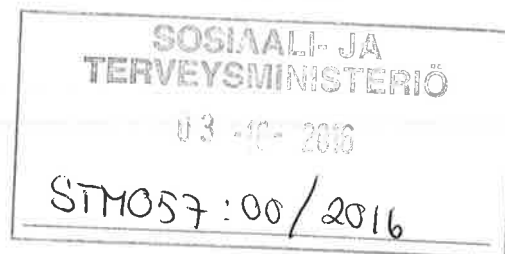

30.09.2016

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM057:00/2016

HE laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta; SM:n lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista koskeva laki. Lain tarkoitus olisi varmistaa sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävän asiakkaan tai potilaan asiakas- ja potilasturvallisuus, varmistaa laadultaan hyvät palvelut sekä edistää palvelun tuottajan ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Laissa säädettäisiin oikeudesta tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Palvelun tuottajan olisi turvattava palvelujen laatu, asiakaskeskeisyys, turvallisuus ja asianmukaisuus sekä valvottava niiden toteutumista.

Sisäministeriön pelastusosasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

2 § Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin oikeudesta tuottaa maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja. Edellä tarkoitetuista sosiaali- ja terveyspalveluista on voimassa lisäksi, mitä niistä muualla lainsäädännössä erikseen säädetään.

Lakiehdotuksen 2 §:n perusteluiden mukaan lain soveltamisalan piiriin kuuluisivat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (xxx/xxxx) x §:n nojalla maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut, joita tuotetaan x-laissa (xxx/xxxx) tarkoitetun valinnanvapausjärjestelmän piirissä.

Valinnanvapausjärjestelmän piiriin kuuluisivat ehdotetussa laissa säädetyllä tavalla rekisteröidyt sosiaali- ja terveyspalvelun tuottajat, jotka voivat olla yksityisiä, julkisia tai kolmannen sektorin tuottajia. Maakunta järjestäjänä vastaa edellä mainitun palvelun tuottajan kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain x §:n mukaan laadittavasta sopimuksesta ja sen seurannasta, ja maakunta suorittaa palvelun tuottajalle sopimuksen mukaisen julkisen rahoitusosuuden.

Lain soveltamisalan piiriin kuuluisivat myös valinnanvapausjärjestelmän ulkopuolella toimivat sosiaali- ja terveyspalvelun tuottajat. Niiden rahoitus tulee kokonaisuudessaan yksityiseltä sektorilta, pääasiassa yksityisestä sosiaalivakuutuksesta, yksityisiltä vakuutusyhtiöiltä ja palveluja käyttäviltä yksityisiltä kotitalouksilta.

Jos sosiaali- tai terveyspalvelun antaminen perustuu laissa säädettyyn velvollisuuteen, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön velvollisuuteen turvata sosiaali- ja terveydenhuolto poikkeusoloissa valmiuslain (1552/2011) 11 luvun mukaisissa tilanteissa, ei kyse olisi tämän lain mukaisesta sosiaali- tai terveydenhuollon palvelujen tuottamisesta.

Edellä sanotun perusteella sisäministeriön pelastusosasto toteaa lakiehdotuksen 2 §:n osalta seuraavaa:

30.09.2016

Lakiehdotuksesta ei käy selkeästi ilmi, sovelletaanko lakia pelastustoimen tuottamiin ensihoitopalveluihin ja sopimuspalonkuntien tuottamiin ensivastepalveluihin. Lakiehdotusta olisi siksi syytä tarkentaa tältä osin.

13 § 3 momentti 11 kohta: Rekisteröintiä varten annettavat tiedot valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmista

Lakiehdotuksen 13 § 3 momentin 11 kohdan mukaan palvelun tuottajan on ilmoitettava, että toiminnalla on suunnitelma valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatimisesta kriisi- ja häiriötilanteiden varalta. Säännöksen perusteluiden mukaan palvelun tuottaja toimittaisi suunnitelman, miten se aikoo laatia valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman kriisi- ja häiriötilanteiden varalta. Suunnitelman tulisi sisältää valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman laatimisen aikataulun ja yhteensovittamisen muiden toimijoiden kanssa sekä henkilöstön koulutus- ja harjoitussuunnitelmat.

Lakiehdotuksen 1 §:n perusteluiden mukaan asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä palvelujen laatuun liittyisi myös huolehtiminen palvelujen jatkuvuudesta mahdollisissa kriisi- ja häiriötilanteissa. Palvelujen saatavuuden ja jatkuvuuden varmistamiseksi palvelun tuottajan tulisi varautua häiriötilanteisiin laatimalla valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma. Jatkuvuudenhallinnalla tarkoitettaisiin kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden avulla organisaatio ennalta suunnitelluilla ja toteutetuilla järjestelyillä ja johtamismalleilla hallitsisi erilaiset toimintaansa uhkaavat häiriötilanteet. Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman laatimisessa tulisi tehdä yhteistyötä palvelun käyttäjien ja heidän läheistensä kanssa ja suunnitelmat tulisi sovittaa yhteen maakunnan ja kunnan suunnitelmien kanssa. Tämä edellyttää hyvää yhteistyötä sekä viranomaisten että muiden alueen toimijoiden, muun muassa vapaaehtoisjärjestöjen, kanssa. Mahdollisista häiriöistä palvelutuotannossa tulisi ilmoittaa palvelun tilaajaorganisaatiolle tai maakunnalle.

Lakiehdotuksen 11 §:n 2 momentin mukaan palvelun tuottajan on annettava tiedot palvelun sisällöstä ja siinä tapahtuneista olennaisista muutoksista. Momentin perusteluiden mukaan tämä koskisi sekä 2 että 3 momentissa mainittuja tietoja.

Lakiehdotuksen 19 §:n mukaan sosiaali- ja terveystalouden tuottajan toiminnan aloittamisen edellytyksenä on, että palvelutoiminnan rekisteröinnistä tai sen muutoksesta on tehty 17 §:ssä tarkoitettu päätös.

Sisäministeriön pelastusosasto toteaa seuraavaa:

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 56 §:ssä säädetään varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Pykälän 1 momentin mukaan maakunnan on varauduttava valmiussuunnitelmin sekä muilla toimenpiteillä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimenpiteitä edellyttäviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Momentin perusteluiden mukaan varautumista edellyttäviä häiriötilanteita ovat esimerkiksi myrskyt ja tulvat, väkivalta- ja terroritilanteet, säteilyvaaratilanteet, epidemiat, vedenjakelun häiriöt tai maksu- ja muiden tietojärjestelmien häiriöt. Häiriötilanteet voivat olla luonteelta äkillisiä ja niihin tulee varautua ennalta yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Poikkeusolojen valmiussuunnittelusta ja etukäteisvalmisteluista säädetään lisäksi valmiuslain (1552/2011) 12 §:ssä.

Valmiuslain 12 §:ää koskevien perusteluiden mukaan esimerkkinä varautumistoiminnasta voidaan mainita valmiussuunnitelmat, poikkeusoloja varten tehdyt tekniset ja rakenteelliset etukäteisvalmistelut, koulutus ja harjoitukset sekä tilojen ja kriittisten resurssien varaukset. Myös poikkeusolojen viestinnän ja tietojen käsittelyn suunnittelu on osa varautumista. Varautumiseen kuuluu keskeisesti myös varautumista koskevien ohjeiden antaminen.

Luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 56 §:n 2 momentin mukaan varautumisessa on varmistettava palvelujen jatkuvuuden turvaaminen myös silloin, kun palveluja toteutetaan hankkimalla niitä yksityisiltä palvelujen tuottajilta tai palvelusetelillä. Momentin perusteluiden mukaan tämä voidaan tehdä palvelun tuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin asetettavilla ehdoilla.

30.09.2016

Mitä laajempaa yksityisten palvelujen käyttö on, sitä tärkeämpää on niiden kapasiteetin ja palvelujen huomioon ottaminen valmiussuunnittelussa.

Valmius- ja varautumistehtävien organisointia valmisteleva työryhmä on esittämässä maakuntalain 55 §:ään lisäystä, jonka mukaan palvelulaitoksen ja palveluntuottajan sopimukseen otetaan palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi tarvittavat määräykset, määräykset tavoitteista palveluiden sisällölle ja tuottajan raportoinnista maakunnalle sekä tarvittavat määräykset varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Edellä sanotun perusteella sisäministeriön pelastusosasto toteaa lakiehdotuksen 13 § 3 momentin 11 kohdan osalta seuraavaa:

1. Sisäministeriön pelastusosasto ei pidä perusteltuna, että varautumisvelvollisuus häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin voisi olla lievempi silloin, kun viranomainen, jota koskee valmiuslain 12 §:n mukainen varautumisvelvollisuus, siirtää sopimuksen perusteella tai muuten tehtäviään yksityiselle palveluntuottajalle. Lievemmällä velvoitteella saattaisi lisäksi olla kilpailua vääristäviä vaikutuksia.

2. Lainkohdassa on käytetty ilmaisua "*kriisitilanne*". Pykälästä tai sen perusteluista ei käy ilmi, tarkoitetaanko tällä valmiuslain 3 §:ssä säädettyjä poikkeusoloja. Ottaen huomioon luonnokset lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 56 §:ksi ja maakuntalain 55 §:ksi sisäministeriön pelastusosasto esittää, että ilmaisun "*kriisitilanne*" sijaan käytettäisiin ilmaisua "*poikkeusolo*".

3. Lainkohdassa edellytetään, että palveluntuottajalla on *suunnitelma* valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatimiseksi. Ottaen huomioon lakiehdotuksen 19 §:n, jonka nojalla toiminta voidaan aloittaa kun rekisteröinnistä on päätetty, sisäministeriön pelastusosasto esittää, että palveluntuottajalta edellytettäisiin jo ennen rekisteröinnistä päättämistä olemassa oleva valmiussuunnitelma ja selvitys muista varautumistoimenpiteistä.

13 § 3 momentti 12 kohta: Rekisteröintiä varten annettavat tiedot pelastussuunnitelmista ja poistumisturvallisuusselvityksistä

Lakiehdotuksen 13 § 3 momentin 12 kohdan mukaan palvelun tuottajan on ilmoitettava, että toiminnalla on pelastusviranomaisen päätössiakirjat pelastuslaissa (379/2011) ja valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta säädetystä (407/2011) pelastussuunnitelmista ja poistumisturvallisuusselvityksistä palvelun tuottajan käytössä olevien tilojen ja kohteiden osalta. Säännöksen perusteluiden mukaan palvelun tuottaja toimittaisi pelastusviranomaisen laatiman kohdetta koskevan päätössiakirjan siitä, että palvelun tuottaja on tehnyt pelastussuunnitelmat ja poistumisturvallisuusselvitykset palvelutuotannossa käytettävissä tiloissaan ja kohteissaan ennen toiminnan aloittamista siten kuin pelastuslaissa (379/2011, 15§, 19§) ja valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta säädetään (407/2011).

Sisäministeriön pelastusosasto toteaa seuraavaa:

Pelastussuunnitelma

Pelastuslain 15 §:n 1 momentin mukaan rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä.

Pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ssä säädetään kohteet, joihin on laadittava pelastussuunnitelma. Jos samaa kohdetta varten tulee muun lain kuin pelastuslain taikka toimivaltaisen viranomaisen antaman määräyksen nojalla laatia turvallisuus-, valmius- tai muu vastaava suunnitelma, erillistä pelastussuunnitelmaa ei tarvitse laatia, vaan vastaavat asiat voidaan koota mainittuun muuhun suunnitelmaan. Asetuksen 2 §:n 3 momentin mukaan pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen asukkaille ja työntekijöille sekä muille, joiden on

30.09.2016

osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon. Asetuksen 2 §:n 4 momentin mukaan pelastuslaitoksen tulee antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnasta.

Pelastuslain 80 § 3 momentin mukaan kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on *pyynnöstä* toimitettava alueen pelastusviranomaiselle maksutta 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma ja mahdolliset muut sellaiset kohteen palo- ja poistumisturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joita alueen pelastusviranomaisen tarvitsee 78 §:n mukaisessa valvontatehtävässään.

Poistumisturvallisuusselvitys

Toiminnanharjoittajat, joiden on laadittava poistumisturvallisuusselvitys, on säädetty pelastuslain 18 §:ssä. Pelastuslain 19 §:n 1 momentin mukaan pelastuslain 18 §:ssä tarkoitettujen toiminnanharjoittajien on laadittava selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä (poistumisturvallisuusselvitys).

Pelastuslain 19 §:n 2 momentin mukaan poistumisturvallisuusselvitys on laadittava ennen toiminnan aloittamista ja päivitettävä vähintään kolmen vuoden välein tai toiminnan muuttuessa olennaisesti.

Pelastuslain 19 §:n 3 momentin mukaan poistumisturvallisuusselvitys ja sen muutokset on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle 20 §:n 1 momentissa tarkoitettujen arviojen tekemistä varten. Poistumisturvallisuusselvitys on toimitettava lisäksi tiedoksi rakennusvalvontaviranomaiselle.

Pelastuslain 20 §:n 1 momentin mukaan alueen pelastusviranomaisen tulee *arvioida* poistumisturvallisuusselvityksen perusteella, täyttääkö poistumisturvallisuus 18 §:ssä säädetty vaatimukset.

Pelastuslain 20 §:n 3 momentin mukaan jos poistumisturvallisuus ei täytä 18 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, toiminnanharjoittajan tulee laatia alueen pelastusviranomaisen asettamassa määräajassa suunnitelma poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi.

Pelastuslain 20 §:n mukaan jos toiminnanharjoittajan 20 §:n 3 momentin mukaisesti suunnitteleminen toimenpiteillä ei voida saattaa kohteen poistumisturvallisuutta vaatimusten mukaiseksi, alueen pelastusviranomaisen on annettava 81 §:n mukainen korjausmääräys, jonka yhteydessä voidaan myös määrätä 82 §:n mukaisia erityisiä turvallisuusvaatimuksia.

Edellä sanotun perusteella sisäministeriön pelastusosasto toteaa lakiehdotuksen 13 § 3 momentin 11 kohdan osalta seuraavaa:

1. Kaikkiin rekisteröitäviin kohteisiin ei laadita pelastussuunnitelmaa, joten tietoa sellaisesta ei ole syytä edellyttää, mikäli laatimisvelvoitetta ei ole. Pelastusviranomaisen ei anna pelastussuunnitelman laatimisesta erityistä päätösasiakirjaa.

2. Kaikkiin rekisteröitäviin kohteisiin ei laadita poistumisturvallisuusselvitystä, joten tietoa sellaisesta ei ole syytä edellyttää, mikäli laatimisvelvoitetta ei ole.

Pelastusylijohtaja

Esko Koskinen

Hallitusneuvos

Ilpo Helismaa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 30.09.2016 klo 07:57. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

30.09.2016

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

Sisäministeri Paula Risikko
Kansliapäällikkö Päivi Nerg
Erityisavustaja Juuso Rönholm